

Tampereen hiippakunnan toimintaohjelma lasten ja nuorten seksuaalisen hyväksikäytön kohtaamiseen

Lapsella ja nuorella on oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, joka tukee myös hänen seksuaalista kasvuunsa ihmisenä. Miten toimitaan silloin, kun lapsen tai nuoren oikeuksia rikotaan?

Tätä toimintaohjelmaa on tarkoitus soveltaa silloin, kun henkilö, jota epäillään hyväksikäytöstä, on seurakunnan työntekijä tai vapaaehtoinen ohjaaja. Soveltuvien osien ohjelmaa voidaan käyttää silloinkin, kun hyväksikäyttöä epäillään muissa yhteyksissä, kuten esimerkiksi lapsen kodissa tai lähiympäristössä.

Toimintaohjelmaan sisältyy seurakuntien työyhteisöille suunnattu aineisto *Otetaan puheeksi – Seksuaalinen kasvu ja turvallinen kasvuympäristö*. Sen myötä haluamme rohkaista seurakuntien työyhteisöjä puhumaan yhdessä lasten ja nuorten seksuaalioikeuksista ja niiden turvaamisesta.

Seksuaalisen hyväksikäytön kohtaaminen

1. Jos epäillään alaikäisen seksuaalista hyväksikäyttöä tai ahdistelua, on tästä välittömästi ilmoitettava poliisille. Lastensuojelulain mukaan jokaisella on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus kunnan sosiaalihuollosta/lastensuojelusta vastaavalle toimielimelle, mikäli epäillään, että lasta kohdellaan kaltoin. (Lastensuojelulain 5 luku 25 § sekä rikoslain 15 luku 10 §). Hyväksikäyttöepäilyissä on oltava yhteydessä myös lääkäriin. Jos epäilty on seurakunnan työntekijä tai vapaaehtoistyöntekijä on myös otettava yhteys henkilön esimieheen.
2. Jos tulee tietoon, että joku on joutunut hyväksikäytön kohteeksi, on tärkeitä dokumentoida kaikki mitä on saatu tietää tai mitä on kuultu ja nähty mahdollista selvitystä ajatellen. Mikäli hyväksikäytöstä epäilty on seurakunnan työntekijä tai vapaaehtoistyöntekijä tai kuuluu lapsen perhe- tai ystäväpiiriin ulkopuolelle, on otettava yhteys lapsen vanhempiin. Jos epäiltynä on joku lapsen perheenjäsenistä, on viranomaisten tehtävänä ottaa yhteys huoltajaan.

Esimiehen vastuu

Kun kiireellisiin toimenpiteisiin on ryhdytty (katso yllä) esimiehen tehtävänä on

- 1) harkita mahdollisia henkilöstöhallinnollisia toimenpiteitä (esim. epäillyn tekijän siirtämistä tilapäisesti toisiin työtehtäviin tai jopa virasta pidättämistä) ja olla yhteydessä tuomiokapituliin.
- 2) huolehtia siitä, että uhri ja tämän omaiset saavat ammattitaitoista apua keskustelujen ja sielunhoidon muodossa.
- 3) tukea keskustelujen ja ohjauksen muodossa heitä, joita tapahtunut eri tavoin koskettaa. Myös esimiehen on hyvä hankkia ohjausta, sillä tilanteessa ei kenenkään tarvitse yrittää selviytyä yksin.
- 4) antaa asiallista ja tarpeellista tietoa omaisille, piispalle, hiippakunnan viestintään sekä kollegoille ja luottamushenkilöille. Sisäisessä tiedottamisessa noudatetaan seurakunnan kriisitiedottamisen periaatteita ja korostetaan tiedon luottamuksellisuutta.
- 5) arvioida milloin ja miten seurakunnan on ilmoitettava medialle, että seksuaalista hyväksikäyttöä on esiintynyt seurakunnan toiminnan puitteissa. Informaation on oltava asiallista ja mainittava ainoastaan todistetut seikat sekä huomiotava erityisellä tarkkuudella yksilöiden oikeusturva ja yksityisyydensuoja. Ulkoisessa tiedottamisessa tulee noudat-

taa seurakunnan kriisitiedottamisen periaatteita. Seurakunta voi pyytää viestintään konsultaatiota ja tukea hiippakunnasta ja Kirkon tiedotuskeskuksesta.

- 6) piispaa kuullen päättää toimenpiteisiin ryhtymisestä silloinkin, kun poliisiselvitys ei ole ajankohtainen.

Rikosrekisteriote

Lasten suojelemiseksi laki edellyttää, että työntekijöiden, jotka ovat työssään tekemisissä lasten kanssa, on esitettävä rikosrekisteriote virkaa vastaanottaessa.

Vapaaehtoistoiminnan järjestäjällä on oikeus pyytää vapaaehtoistyöntekijältä rikosrekisteriote siinä tapauksessa, että järjestäjä antaa vapaaehtoiselle tehtävän:

- 1) johon säännöllisesti ja olennaisesti kuuluu opetusta, ohjausta, alaikäisen hoitoa ja huolenpitoa sekä muuta yhdessäoloa alaikäisen kanssa,
- 2) johon kuuluu henkilökohtaista vuorovaikutusta alaikäisen kanssa, ja
- 3) jota hoidetaan yksinään tai sellaisissa olosuhteissa, joissa alaikäisen henkilökohtaista koskemattomuutta ei voida kohtuudella turvata

Kaikkien kolmen edellytyksen pitää täytyä jotta lakia voisi soveltaa.

Kirkkohallituksen yleiskirje nro 12/2014

Esimerkki: Aikuinen, joka säännöllisesti yksinään ohjaa lapsiryhmää, täyttää nämä ehdot. Tässä tapauksessa seurakunnalla on oikeus vaatia henkilöltä rikosrekisteriotetta.

Tätä toimintaohjelmaa ja sen liitettä *Otetaan puheeksi – Seksuaalinen kasvu ja turvallinen kasvuympäristö* käsitellään hiippakunnan koulutuksissa, valmennuksissa ja tilaisuuksissa. On myös välttämätöntä, että seurakuntien henkilöstö ja vapaaehtoistyöntekijät tietävät toiminta-ohjelman sisällön ja että heillä on valmiudet noudattaa sitä. Yhteyksissä kirkon ammattien koulutusvastaaviin painotetaan hyväksikäyttöproblematiikan käsittelyn tärkeyttä.

Tampereen hiippakunnan toimenpideohjelman pohjana on käytetty Porvoon hiippakunnan toimintaohjelmaa seksuaalisen hyväksikäytön ja ahdistelun kohtaamiselle ja niiden ennaltaehkäisemiseen.